

מטבעון

עלון מידע למטיילים למדריכים ולתושבי שדה בוקר והסביבה

"כצפור נודדת מן-קנה כן-איש נודד מקומו"

משלי פרק כ"ז, פסוק 8

רוח סתיו מתחילה לנשוב בשעות של בין ערביים, מבשרת עמה שיטפונות ראשונים, צמחי המדבר שמזריקים לראשונה אחרי הקיץ, נרדת הציפורים דרומה וניצני ההתחדשות בין כתלי בית ספר שדה.

צוות בית ספר שדה שדה-בוקר

מפעילות הביס"ש:

- חודשי הקיץ החמים התמלאו עשיה- שיפוץ הספרייה של בית ספר שדה וחדר ההדרכה. בנוסף, החל שיפוץ וחיידוש "האוסף הבדואי", אשר יחזור לשימוש מחדש אחרי שנים רבות! בצפייה שיתפתח להדרכות ומבקרים.
- ובפינת הנפשות הפועלות: **אבי עטר** המנהל החדש נכנס לתפקידו. שני המדריכים הבוגרים שלנו **אורי זברצ'יק וסיני ברוקשטיין** מסיימים את תפקידם- נאחל להם הצלחה בהמשך! וסוף כל סוף הצוות החדש נכנס זה החודש היישר מהקורס- **גל ועדי** המורות חיילות, **אריאל ושי** הש"ש. בסופ"ש של סוף אוקטובר התקיים טיול 'המשתחררות' המסורתית, אך עם פאן נוסטלגי יותר (ראו כתבה בסוף הגיליון)..
- חוגי הטבע במדרשה וחוגי הנוער התחילו את שנת הפעילות, למתעניינים שלחו מייל לכתובת המטבעון.
- "קול קורא לנדוד לנדוד.."-בניגוד מוחלט למתרחש בארץ, למחוזותינו השקטים מגיעים הטיולים הנודדים של בתי הספר האזורים מכל הארץ ועונת ההדרכות מתחילה עם פתיחת שנת הלימודים.
- אם יש לכם סרטונים הקשורים לביס"ש, אתם מוזמנים לשלוח אלינו ואנו נדאג להעלותם ליוטיוב ולפרסמם!

מד גשם: חודש אוקטובר ותחילת נובמבר אמרו את שלהם- 22 מ"מ רק בשבוע הראשון של נובמבר! פי 3 מאותה תקופה שנה שעברה ו 24% מהמוצק הרב שנתי. אל נשכח שחורף שלם מצפה לנו. בתקווה שיהיה ברוך שיטפונות.

דיווחי גבים: נחל צין זרם והשאייר לנו גבים יפיפיים, באזור מכתש רמון ודרומית לו זרמו נחל רמון, חלב, נקרות והפארן שבו נמדדה זרימה מחזקות שנמדדו בשנים האחרונות. הרשימה עוד ארוכה- הגבים בהם מלאים ונקיים.

לוח התצפיות - אנו מחכים לדיווחי תצפיות מכם, תושבי ומטיילי האזור. שלחו לנו תצפיות ל: matbeon.boker@gmail.com

עדכונים מהשטח

תצפיות בעתליצות

חבצלת הנגב

תאריך	שם הצופה	כמות	מיקום	מיין
13/10	עמית, זוהר, שני ואורי	1	נחל ברק	עית ערבות
15/10	עמית, זוהר, שני ואורי	3	כרבולת חרירים	בז שחור
19/10	המורות חיילות עמית זהר ושני	1	הר ערקוב	ארבע קו מדברי
4/10	חוג נוער של הבית ספר שדה	1	הר בן יאיר	זעמן אוכפים
6/10	אורי זברצ'יק	1	ראש מעלה איסיים	עית זהוב
19/10	המורות חיילות עמית זהר ושני	1	הר ערקוב	שקנאי

עזרא אוריון

ב 19.10.15 בערבו של יום התאספו עשרות רבות של אומנים, סירים, לוחמים, משוררים, אנשי רוח, תושבי הנגב, מנהלים, מדריכות ומדריכי בית ספר שדה לדורותיו להיפרד בפעם האחרונה מאחד מענקי הדור שפעלו שבעה עשורים ארוכים במרחב המדברי, הישראלי והנגבי. בבית העלמין הקטן של מדרשת בן גוריון- הנמצא בקשר עין ישיר עם פסגת חוד עקב, אליה יחד עם סיירת צנחנים, פילס עזרא אוריון את השביל התלול שמטפס על המצוק לעבר פסקת החרוט.

אוריון נולד בקיבוץ בית אלפא וכשהיה בן חמש עברה משפחתו לקיבוץ רמת יוחנן. ב-1952 נרשם ללימודים בבצאל, ולמד פיסול אצל יעקב לב. לאחר שנה עזב והתגייס לצה"ל. בעת שירותו הצבאי עבר הכשרה כלוחם חי"ר ויצא לקורס קצינים. במלחמת ששת הימים שימש כמפקד הסיירת של חטיבת אלכסנדרוני. במלחמת יום כיפור לחם כמג"ד חטיבת אלכסנדרוני, בהמשך היה ממקימי יחידת האלפניסטים והשתחרר בדרגת סגן אלוף.

לשדה בוקר הוא הגיע לאחר פניה של מיכאל גל ז"ל לבוא ולהחליף את מנהלו השני של הביס"ש לייזר מילוא ייבדל לחיים ארוכים. במשך שבע שנים מ 1970 ועד 1977 ניהל עזרא אוריון את בית ספר שדה ויצק לתוכו תכנים ופעולות ייחודיות. ההשפעה של הצבא על עזרא קיבלה ביטוי גדול בהתנהלות בית ספר שדה ביום ויום ובפן הערכי.

עזרא הכניס לביס"ש גישה הוליסטית שביטוייה היה בראייה רב מערכתית של תהליכים כוללים שמשלבים גיאולוגיה, אקלים, בוטניקה, אקולוגיה והשפעה על המרחב האנושי במדבר. אלומות דרכי הבשמים ... היה ביטוי שגור בפי עזרא (שלא הרבה לדבר) ושיקף את תפיסת המרחב שלו שפרצה הרבה מעבר לאותו מרחב מדברי מצומצם אל סיני, מדבריות נוספות ובסוף גם אל מעבר לאטמוספירה.

עזרא היה בין מקימי והוגי בית הספר התיכון לחינוך סביבתי ומאוחר יותר פעל להקמת היחידה לפיתוח תוכניות לימודיות שבמסגרתה הקים את כתב העת "סביבות" שהיה כתב עת בינתחומי ורב תחומי שאליו נוספו רבי שיח מרתקים בנושאים שעדיין נמצאים בלב ליבה של החברה הישראלית על זהות, על מהי חברה מופת? מהי ישראליות? שאלות אלה יחד עם שאלות מטאפיסיות היו בבסיס העולם של עזרא ושיקפו את נפשו ורוחו.

לשמחתי יצא לי בימי כמנהל בית ספר שדה, לקחת את עזרא למקומות שעניינו אותו וסיקרנו אותו. כך נסענו לירדן לבקר את פטרה והרי אדום אליהם התבונן משדה צין מידי יום, אל הר כרכום שסקרן אותו לאור התיאוריה ולמקומות נוספים בנגב. עזרא נהג להעביר השתלמויות קבועה לצוות בית ספר שדה והדריך לבקשתי קבוצות מיוחדות בעניין אומנות.

קשה להמעיט בערך העבודה הרב תחומית והבין תחומית של עזרא. בנסיעותיי אתו היה מוציא מפעם לפעם תובנות מזוקקות כגון "הווה מחריש אוזניים" או "ימי ביניים אלקטרוניים".

עזרא היה אדם שהמדבר היה יצוק בתוכו וככזה היה מודל ייחודי לסוג אנדמי של ישראליות מדברית.

אני מתגעגע אליו כבר הרבה שנים...

ערן מנהל בית ספר שדה- שדה בוקר 1999-2003.

מחשבות על חינוך ושח/ עמית אידלין

באחת מהיכרויות המסלול שלנו באזור שדה בוקר וליתר דיוק בהר ערקוב, ירדנו מן המכונית ומעלינו לא גבוה עף שקנאי בודד לכיוון צפון מזרח. למיטב ידיעתי זו אכן עונת הנדידה של השקנאים. בדרכם דרומה- בורחים מאירופה הקפואה על מנת "לחרוף" באפריקה. אך משהו בשקנאי הזה היה שונה. עף לבדו, הגיע כאילו משום מקום, ברום נמוך ולכיוון ההפוך לכיוון הנדידה. צפינו בו דקות ספורות בדאגה שיתנגש בקו המתח הקרוב.

אחר כך קראתי על שקנאים ואת המידע היבש יכולתי לכתוב לכם כאן אך יותר עניין אותי העניין הסמלי שבדבר. אולי את השקנאי הזה לא עניין הנהירה הגדולה דרומה, הוא רצה להתעכב כאן מעט ולעוף מעל נופי המדבר השקטים, למרות שדגים לשים בשקו לא ימצא כאן.

הסתכלתי על חברותי לתפקיד המורות חיילות והבנתי פתאום, גם אנחנו כאן, כמו השקנאי. עצרנו רגע את המרוץ. גם הבחירה ללכת לתפקיד לא שגרתי, לא צבאי, שנתון להרבה מחלוקות האם יש בו צורך או אין ואחת לשנתיים הוא נמצא באימת סגירה וגם העבודה היומיומית שלנו, שמעלה הרבה שאלות לגבי חשיבותה, או שמא הטיולים בארץ אינם עוד ואינם צריכים להיות נחלת הכלל.

אני מתסכלת על בני דורי שנמצאים כעת בצבא או מעט אחרי, רובם מתכננים את הטיול הגדול לחו"ל, חוסכים כסף במועדפת, ואני חושבת על האם "האתנוס הציוני" הזה שפיתחו לוחמי הפלמ"ח על הישראלי שידוע את ארצו ושייכותו אליה נובעת מהיכרות עמוקה והליכה בנופיה עוד תקף, או שאולי אף פעם לא היה, וזו רק רומנטיקה לחשוב על ארץ ישראל הישנה והטובה. הרי גם אז היו תל-אביבים בבתי קפה, ואנשים בעיירות הפיתוח, ועולים חדשים שההורים שלהם לא עלו לפני קום המדינה, וכל שאר הסטיגמות המוכרות. ורק הקיבוצניקים האלה, "ההתיישבות העובדת", חושבים שהם הישראלי המצוי. הם היו מיעוט גם אז וגם היום.

אני מסתכלת בדרכי באוטובוסים על כל מיני חיילים, מנסה להבין את התפקיד שלהם על פי תג היחידה והכומתה. לפעמים אני שואלת אותם במה הם משרתים ובלבי חושבת מה הביא אותם לתפקידים הספציפי. האם הם בחרו בו? האם הם נלחמו עליו כי הוא נראה להם בעל משמעות? ובכלל, האם איפה שהוא בראשם חולפת מחשבה על הארץ הזאת שהם נלחמים/ מגנים עליה?

השאלות הללו עולות לי בכל הדרכה מחדש- עד כמה אנשים מחוברים לארץ הזאת באמת, והאם זה לאו דווקא חיבור שמגיע דרך הרגליים. אולי התלהבות מנוף קדומים הפרוש לפניך, הוא נישה אחת מתוך אלפי סוגים של אהבות, כמו אהבה לאוכל או אהבה לספורט- כך גם האהבה לטיולים, נתונה לבוחרים בה. ולא נחלת הכלל. אבל בכל זאת, משהו מהחזון ה"בן גוריוני" הזה שרד! נכון, לא הרבה בתי ספר בארץ עוד באים למדבר לטיול נודד עם לינת שטח של ארבעה ימים, אבל טיול שנתי זה עדיין חלק מהתכנית השנתית בבתי הספר. אז כנראה שמשוהו מזה אי פעם כן היה נחלת הכלל.

רצו שיהיה כאן עם אוהב אדמה, לא כדי להילחם עליה, אלא כדי להעריך אותה שכשם שהיא. רצו לפתח דור של אנשים טובים יותר, אנשים פשוטים. מן תקווה כזו שבארץ חמדת אבות עוד ישכנו חורשי שדות ונהגי פרודות שבזים לקידמה ולטכנולוגיה.

אך גם אני חושבת שזו מחשבה מוגזמת. וגם לא צריך ללכת על אף קיצוניות. לטכנולוגיה גם תפקיד חשוב בחיינו, אבל אל לנו לתת לה להרחיק אותנו מהטבע. צריך את האמצע.

צריך לדחוף ליותר טיולים בבתי הספר, כי ילד שיצא החוצה מגיל קטן יאהב זאת לא משנה איכן נולד- רואים זאת בעיניים שלהם ששמות לב לכל דבר על הקרקע ואם לא יאמרו להם שחרקים זה מלוכלך, הם גם ירצו להרים אותם! את החיבור הטבעי הזה צריך לשמר ולחזק ומשם לעבור לחינוך בגיל הנעורים ולכוון לאתגר- כי כל ילד בן 15 שתטמיעי בו 'שהכי מגניב' זה לצאת לטיול שנתי בשטח, הוא יחשוב על זה כיעד שיש לכבוש, בדיוק כמו לסיירת הכי מובחרת. מה שאני אומרת בעצם שהכל עניין של חינוך. כי אחרת איזו זכות יש לנו על הארץ להגיע הזאת.

ואחזור אל השקנאי שממנו התחלתי. גם הוא יחזור אל עדת השקנאים שלו, וזה מה שהוא צריך לעשות כי הוא נועד לחיות בלהקה, אך טוב לעצור מידי פעם ולחשוב מעבר לזרם ואולי להסית אותו מעט למחוזות אחרים.

ואסכם במילותיו של א.ד. גורדון, מתוך האדם והטבע-

"ופקחת ביום ההוא את עיניך

והצצת היישר אל תוך עיני הטבע

וראית בהם את תמונתך, וידעת-

כי אל עצמך שבת.

כי בהתעלמן מהטבע, התעלמת מעצמך"

-מכתב פרידה-

לפני שבע שנים וקצת הגיע אבשלום כהן לנהל את בית ספר שדה, שדה-בוקר. בתקופה זו ידע הביס"ש עשרות ש"שינים ומורות חיילות, מספר לא מבוטל של מדריכים בוגרים וגם כמה רכזי הדרכה. כל אלו התמסרו למטרה אחת, מטרה ארוכת טווח אך ברורה כהרי אדום ביום חורף צלול, והיא החינוך להבנת והכרת המדבר על שלל מרכיביו - על השבילים החוצים בו ממקום למקום, אתרים פרהיסטוריים המספרים סיפור, שכבות סלע המגלות התרחשות, צמחים ופרחים אשר בהם גלום סוד ההתמודדות וחיות הסופנות את סוד ההישרדות. גישתנו לחינוך שהייתה לגישתנו, לא כפתה על ההמון את שמירת הטבע הקלאסית, כי צריך לשמור ולשמר. אמונתו הייתה ללמד, להעריך, לאהוב, להוקיר- ובעצם כך יבוא השימור וההגנה על הטבע כדבר מובן מאליו. גישה המקדשת את ההדרכה, המחפשת להפיץ את ערכי הביס"ש כמה שרק ניתן. אבשה ייזכר באהבה גדולה (ובייסורים חלקיים), כמנהל שלא חשש מהבלתי נודע, או מסיכונים מחושבים, שום דבר לא היה בלתי אפשרי מבחינתו. במיוחד היה ידוע כאחד שלא חשש לזרוק את המדריכים והמדריכות למים עמוקים ביומם הראשון- עמוקים אך כחולים- הדרכה לאקדמאים באנגלית או בשוודית, בשביל לא מוכר שמעולם לא היו - הכל הולך והלך. דורות שלמים של מדריכים בכו בלילות, אך הדריכו בגאווה גדולה בימים ונהפכו למי שהם, למי שאנחנו. בית ספר שדה עצמאי וייחודי, הלוקח על עצמו לא רק את עבודת הדרכת הקבוצות באתרי הבית, אלא גם בית ספר שדה הרואה בקהילה הקרובה כשותפה לדרך, כמו גם את האוכלוסייה השכנה- הבדואים וחוות הבודדים, המכונים לחקר המדבר ורבים אחרים. את האהבה וההוקרה לעשייה זו היה ניתן לראות בטיול הפרידה אליו יצאנו בסוף שבוע האחרון של אוקטובר 2015. מדריכים ומדריכות ששרתו תחתיו בשבע השנים האחרונות הגיעו מכל קצוות הארץ לחלוק את אהבתם לאיש המיוחד הזה שתתם לכל אחד מהם בדרכו שלו. ברגישות האופיינית לו, בהקשבה האין סופית, בתמיכה המקצועית והאישית ובמשחק פינג-פונג וכוסית של ערק בשעת לילה מאוחרת בסלון של "הלמטה". וכמיטב המסורת, כפי שאנו עושים כל שנה ל"משתחררים/ות" שלנו, יצאנו לטייל יחדיו, בהרים וכיפות בערוצים וגבים על שבילי עזים ויעלים במטרה להיפגש, לברך ולהיפרד. אך משפחה אחת אנו וכולנו יודעים שהפרידות הן דבר זמני בלבד...

זיו שרצר.
רכז הדרכה
ביס"ש שדה-בוקר

תגובות, הערות, הארות, מידע
לפרסום ועוד...

יש להעביר לעמית אידלן

matbeon.boker@gmail.com

054-6554184

הודעות חשובות:

- חוג מבוגרים יוצא לדרך: 10-12.12, פרטים בהמשך...
- מיזים למורות חיילות ושינשי"ים החלו- אנא פרסמו בקרב חבריכם,

נפשו אותנו בפייסבוק: בית ספר שדה שדה בוקר

<https://www.facebook.com/sdebokerfieldschool?ref=bookmarks>